

Notat til Barnevernpanelet

Dato: 16.02 2011

Fra Norsk Fosterhjemsforening

HVA MED FOREBYGGINGEN I FOSTERHJEMSOMSORGEN?

Samfunnet ønsker å forebygge at barn og unge utvikler alvorlige livsproblemer. Det blir uttalt politisk at barn med risikobelastning er en viktig målgruppe for slik innsats. Hvorfor gjøres det da så lite i et forebyggende perspektiv for fosterbarn?

Barnevernet setter i gang ulike forebyggende tiltak for barn og unge. De fleste av disse tiltakene er hjelpetiltak som økonomisk støtte, besøkshjem og støttekontakt. Overfor barn som er i risiko for å utvikle psykososiale problemer settes det inn andre tiltak.

En gruppe barn som er i risiko for å utvikle alvorlige problemer seinere i livet er fosterbarn. De har levd med så store belastninger at de har måttet flytte fra sine biologiske hjem. Selve flyttingen kan være et viktig tiltak i seg selv, men det virker som om man ofte glemmer at disse barna trenger hjelp utover det å bli flyttet. Overfor denne gruppen trengs det en solid forebyggende innsats for å forhindre at risikobelastningen slår ut seinere i livet.

Forebyggende strategier

Innenfor forebyggende arbeid snakker man om universell, selektiv og indikativ forebygging. Inndelingen i disse tre gruppene er hensiktsmessig for å skape en helhetlig oversikt over hvem man ønsker å nå med tiltakene og når disse skal settes inn.

Innenfor universell forebygging går man bredt ut mot store grupper før problemene har kommet. Innenfor selektiv forebygging retter man innsatsen mot mindre grupper som er i risikosone for å få alvorlige problemer. Indikativ forebygging handler om å gjøre noe for den enkelte som har et definert problem.

Selektiv forebygging

I politiske dokumenter trekker man fram selektiv forebygging som spesielt viktig. Man vet at de som befinner seg i en risikogruppe bør hjelpes så tidlig som mulig, og det er enkelt å forstå at man vil sette inn "støtet" her.

En av risikogruppene som står i fare for å utvikle alvorlige livsproblemer, er de barna som har måttet flytte fra sine biologiske familier. Disse barna blir plassert i fosterhjem, og så regner man med at det går bra med dem.

Det er riktig at det går bra med mange av barna som vokser opp i fosterhjem, men vi vet også at mange får store problemer, både i tenårene og som voksne. Hvorfor blir det ikke gjort mer for denne gruppen risikobelastede barn?

Risikobelastninger

Fosterbarn har mange risikobelastninger med seg. De har bodd hjemme under vanskelige forhold, mange av dem i lang tid. Dette kan ha satt seg som traumatiske opplevelser. Flyttingen i seg selv er en annen stor belastning som blir lagt oppi sekken de skal ha med seg videre i livet. Noen har blitt tatt med tvang, en situasjon som i seg selv oppleves traumatisk.

Mange foreldre har selv hatt problemer de ikke har fått hjelp til tidlig nok. De har prøvd å gi omsorg til barna sine, men klarer det ikke fordi de har alvorlige ubehandlede diagnoser. Dårlig omsorg kan føre til tilknytningsforstyrrelser hos barnet. I tillegg kan foreldrenes lidelse være arvelig betinget. Hvorfor blir ikke barna deres automatisk utredet for den lidelsen som det er fare for at de kan arve? Mange av disse barna befinner seg i fosterhjem.

Hva er et fosterhjem?

Dersom man skal ta utgangspunkt i rekrutteringskampanjen som Bufetat hadde for noen år siden, så er et fosterhjem et vanlig hjem for vanlige barn. Dette stemmer ikke, da fosterbarn er barn som har uvanlige erfaringer med seg i sin "livssekk".

Det er ikke alltid at det vanskelige og uforståelige som rører seg inni et fosterbarn viser seg før det har gått en tid. Ofte klarer man å holde det i sjakk med god omsorg, men det ligger godt bevart oppi sekken som før eller seinere må åpnes. For mange fosterbarn skjer det i puberteten som er en ekstra belastende periode for alle ungdommer. Da kan sekken bli for full til å holdes lukket.

Fosterhjem som sprekker

Det er dessverre slik at fosterforeldre i mange tilfeller ikke klarer å stå i det vanskelige som skjer med barnet. Ofte har de ikke fått vite at barnet kan være i risiko for å utvikle store problemer. Mange har ikke fått veiledning underveis om hvordan de skal forholde seg til de erfaringene det bærer på. Når krisene er et faktum er det heller ingen kriseberedskap som trer støttende til. Mange fosterforeldre blir stående alene både i kriser og i en vanskelig hverdag.

Fosterfamiliens biologiske barn kan også oppleve store omveltninger med et krevende nytt familiemedlem. Det hender at man ikke ser andre utveier enn å flytte fosterbarnet fordi det blir for vanskelig for familiens biologiske barn. Hva kan gjøres forebyggende for å forhindre flyttinger på et slikt grunnlag?

Det kan også være at fosterbarnet ikke klarer å stå i det vanskelige, og velger flytting fordi det virker som den beste løsningen på kort sikt. Det snakkes om barnets beste, men hvem hjelper barnet til å se den beste løsningen på lang sikt? Et barn som har opplevd mye vondt og traumatisk, har ikke så god innsikt i sitt eget indre. Hvem kan hjelpe barnet til å få slik innsikt?

Kommunale og statlige fosterhjem

Noen fosterhjem får god hjelp, både underveis i et forebyggende perspektiv og i krisesituasjoner. Dette er de statlige fosterhjemmene, de såkalte familiehjemmene og beredskapshjemmene. De skal ta i mot de ungdommene som er ekstra vanskelige. De statlige fosterhjemmene utgjør ca 10 prosent av alle fosterhjem i landet.

De resterende 90 prosentene er kommunale fosterhjem. Disse fosterhjemmene får ikke automatisk alle de godene som statlige fosterhjemmene får. Det er likevel slik at kommunale og statlige fosterhjem tar seg av de samme barna.

Fokus på barnet

Norsk Fosterhjemsforening ønsker at alle typer fosterhjem skal få gode rammebetingelser og støtte til å klare sitt viktige samfunnsoppdrag. For å klare dette på en god måte må det også settes inn tiltak overfor fosterbarna. Ved å gi dem profesjonell hjelp til å bearbeide negative opplevelser tidligere i livet, vil man kunne forebygge at det slår ut som alvorlige livsproblemer. Da vil fosterforeldre lettere kunne rendyrke sin rolle som gode omsorgsgivere.